

Zbornik radova
“INTELEKTUALAC, KULTURA, REFORMA:
IVAN MAŽURANIĆ I NJEGOVO VRIJEME”,
ur. Dalibor Čepulo, Tea Rogić Musa i Drago Roksandić,
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
i Leksikografski zavod Miroslav Krleža,
Zagreb, 2014. – 2019.
UDK: 929 Mažuranić, I.(048.1)
DOI: 10.3935/zpfz.69.56.12

Zbornik radova *Intelektualac, kultura, reforma: Ivan Mažuranić i njegovo vrijeme* rezultat je znanstvenog skupa održanog u povodu nacionalnog obilježavanja dvjestote obljetnice rođenja Ivana Mažuranića, koji je održan 5. studenoga 2014. u auli Sveučilišta u Zagrebu i Vijećnici Pravnoga fakulteta u Zagrebu. Izdavači zbornika su Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Leksikografski zavod *Miroslav Krleža*. Zbornik je koncipiran u pet osnovnih cjelina: *Ivan Mažuranić i izgradnja države nacije, Političko djelovanje Ivana Mažuranića, Reforme pravnoga i upravnoga sustava, Obrazovne reforme* te *Književno djelovanje Ivana Mažuranića*. Zbornik radova sadržava 13 znanstvenih radova na više od 300 stranica te je popraćen s 946 bilježaka. Na kraju zbornika nalaze se *Biografije autora* i *Kazalo osobnih imena*.

Nakon uvodne napomene zbornik radova počinje prvom cjelinom *Ivan Mažuranić i izgradnja države nacije*, u kojoj je prvi rad pod nazivom *Mažuranićeve reforme 1873. – 1880.: modernizacija kao izgradnja države nacije* vrlo opsežna studija autora Dalibora Čepula. U navedenom radu autor obrađuje problematiku reformi poduzetih u razdoblju uprave bana Ivana Mažuranića te njegovu ulogu u procesu modernizacije dotadašnjeg zastarjelog hrvatskoga pravnoga i političkoga sustava. Isto tako, autor naglašava utjecaj šireg društvenog i političkog okružja na proces modernizacije u Banskoj Hrvatskoj, započetog revolucionarne 1848., te nastavno na razdoblje pseudoustavnosti i apsolutizma. Naposljetku, autor pojašnjava da su u sklopu izgradnje racionalnih institucija postavljene pretpostavke za izgradnju hrvatske države i nacije.

Druga cjelina nazvana *Političko djelovanje Ivana Mažuranića* ima četiri rada, a prvi je među njima *Ivan Mažuranić u revoluciji 1848. – 1849. Historiografske marginalije* autora Drage Roksandića. Autor napominje kako je intencija ovog rada

proučavanje statusa Ivana Mažuranića u revolucionarnim godinama 1848./49. kao jednog od ključnih aktera promjena u hrvatskom društvu. Stjepan Matković u radu *Opozicija protiv vlade Ivana Mažuranića: primjer Josipa Franka* bavi se pitanjem odnosa opozicije prema Mažuranićevu banovanju, pri čemu se naglasak stavlja na ulogu Josipa Franka, odvjetnika, koji će kasnije postati simbol hrvatskog radikalizma. U tom kontekstu kao predmete oporbene kritike Zemaljske vlade navodi nepovoljan položaj Hrvatske prema Ugarskoj, područje slobode tiska i oblikovanja javnog mnijenja te odnos Mažuranićeve vlade prema hrvatskim Srbima. U radu *Odnos Mažuranića i Starčevića – od poredbe osoba do filozofije prava* Pavo Barišić prikazuje njihove osobne profile i daje osvrt na njihove značaje te političke odnose. Autor naglašava njihove sličnosti i razlike u naravi i stavovima s gledišta filozofije prava, pri čemu je zaključio glede pitanja o primatu naravnoga ili povijesnoga prava da se jedan i drugi u načelnim razmatranjima više oslanjaju na naravno pravo, dok se u prigodama kada je potrebno pozivaju i na povijesno državno pravo. Ladislav (Laszlo) Heka, autor rada *Ivan Mažuranić i Mađari*, napominje kako je književni rad Ivana Mažuranića hvaljen u mađarskim književnim krugovima te istražuje stajališta Mađara o njegovu političkom radu, koji je jedva spominjan, pri čemu je u radu naglasak stavljen na mađarske izvore. Prema Heki, glede odnosa Hrvatske prema Ugarskoj, Mažuranić nikada nije zauzeo neprijateljski stav prema Ugarskoj i nije podržavao odcjepljenje Hrvatske od Krune sv. Stjepana.

Treća cjelina *Reforme pravnoga i upravnoga sustava* također sadržava četiri rada. Ivan Kosnica u radu *Zavičajnost i državljanstvo u Mažuranićevim reformama* bavi se analizom državljanstva i zavičajnosti u Mažuranićevim reformama poduzetim u razdoblju od 1873. do 1880. u Hrvatskoj i Slavoniji. U radu se razmatra i zakonsko uređenje i praksa upotrebe zastave i grba te državljanske prisege glede pitanja lojalnosti državljana. U radu naslovljenom *Mažuranićeve reforme i izvršavanje kazne zatvora* autorica Elizabeta Ivičević Karas analizira reforme provedene na području izvršavanja kazne zatvora koje su išle u smjeru humanizacije i modernizacije. Prema autorici, uvođenjem irskog modela progresivnog sustava izvršavanja kazne zatvora i instituta uvjetnog otpusta kažnjenika stvorene su pretpostavke za ostvarivanje rehabilitativne svrhe izvršavanja tih kazni i resocijalizacije zatvorenika. U radu *Žensko pitanje u reformama bana Ivana Mažuranića* autorica Mirela Krešić bavi se problemom položaja hrvatskih žena u Mažuranićevim reformama. Autorica napominje da je za poboljšanje položaja žena bila ključna reforma školstva, tj. obrazovanja. Također, osvrće se i na uređenje pojedinih sloboda i prava u Mažuranićevim reformama te naznačuje da su tada žene porezne obveznice stekle aktivno izborno pravo na izborima za gradska zastupstva. Posljednji članak iz cjeline *Državnopravni odjeci banovanja Ivana Mažuranića na području Sušaka i Rijeke*, autora Željka Bartulovića i Budislava

Vukasa ml., prikazuje upravno-teritorijalne reforme na prostoru Rijeke i Sušaka u razdoblju banovanja Ivana Mažuranića. Tada je ukinut bakarski municipij, a na prostoru istočno od Rječine stvoren nov općinski upravni sustav u sklopu Modruško-riječke županije. Nadalje, autori raščlanjuju odjeke njegova banovanja u Rijeci na primjeru časopisa *La Bilancia*.

Četvrta cjelina zbornika sadržava dva rada koja se bave problematikom vezanom uz obrazovne reforme. Prvi je rad autora Dinka Župana *Mažuranićeva reforma pučkoga školstva*. U njemu se daje pregled provedbe reforme pučkog školstva te se napominje da je upravo ta reforma označila prijelomnicu i omogućila trajnu modernizaciju osnovnoga školstva u Hrvatskoj, pri čemu su stvorene pretpostavke za daljnju modernizaciju hrvatskoga društva. Slijedi rad Damira Agičića *Svečanosti u povodu otvorenja Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu*, u kojemu je autor prikazao tijek svečanosti i proslavu otvorenja Sveučilišta u Zagrebu 1874. godine. Ističe i koliko je bila važna banova uloga prilikom osnivanja najviše hrvatske obrazovne ustanove.

I posljednja cjelina *Književno djelovanje Ivana Mažuranića* sadržava dva rada, a otvara je tekst *Prirodno pravo u smrti Smail-age Čengića: Mažuranićev fuit tyrannus* u kojemu autorica Marina Protrka Štimec tumači Mažuranićev spjev *Smrt Smail-age Čengića* u kontekstu revolucionarnih ideja Francuske revolucije te načela slobode, jednakosti i bratstva. Tako Mažuranić zagovara ideju slobode kao prirodno prava i ideje pravednosti, pri čemu opravdava revolucionarni teror kao izraz "božanskoga nasilja". Posljednji rad posljednje cjeline, *Odjeci poljskoga mesijanizma u hrvatskom ilirizmu* autorice Tee Rogić Muse, govori o Mažuranićevu mladalačkom prevođenju djela Adama Mickiewicza, što prema njoj uključuje trojaku tematsku orijentaciju. Autorica nastoji utvrditi podrijetlo šest nepotpisanih prijevodnih fragmenata iz Mickiewiczzeva djela *Knjige poljskoga naroda i poljskoga hodočašća*, objavljenih u Danici 1837., čije je autorstvo u literaturi bilo pripisano Ljudevitu Gaju.

Navedeni zbornik radova *Intelektualac, kultura, reforma: Ivan Mažuranić i njegovo vrijeme* izvanredan je znanstveni doprinos u približavanju Mažuranićeva djelovanja i boljem razumijevanju njegove uloge u izgradnji modernoga hrvatskoga društva.

Doc. dr. sc. Višnja Lachner *

* Dr. sc. Višnja Lachner, docentica Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Stjepana Radića 13, Osijek; vlachner@pravos.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0661-8931.

